

Parallellt med sin konstnärliga verksamhet har Sofia sporadiskt undervisat såväl skådespelare, dansare, drama-instruktörer och kulturproducenter, amatörer och proffs, barn och vuxna. Hon anser att när hon undervisar, lär hon även själv. Detta är andra delen i en bloggserie om undervisning, studier och kultur.

Corona, never forget

Jag försöker retrospektivt granska det positiva i det absolut hemska - det oförutsägbara och det avtrubbade med coronapandemin som numera - [trots skyhöga smittosiffror](#) - inte längre kräver förödande lockdown eller publikrestriktioner. Jag funderar kring tiden med pandemin från perspektivet av en praktiserande scenkonstnär.

Varför nu? Även om början på pandemin ju var en tid sen märker jag att det tar tid att försöka granska denna ganska underliga period. Från en kulturarbetares perspektiv har tiden med pandemin de facto varit en kamp med realiteter (eller "realiteteter" om man så vill) och på personlig nivå dessutom - och kanske på grund av just denna kamp med realiteter - psykiskt ansträngande tider.

Alla kulturarbetare har blivit tvungna att planera om, både frilansare och fastanställda kulturarbetare med månadslön. Alla har haft det jobbigt. Men till och med i detta lilla land, inom detta småskaliga fält, tycks det finnas ett enormt avgrund mellan de verkligheter som frilansare och fastanställda lever i. Ibland kan detta avgrund vara så stort att den som har det tryggare helt enkelt inte förstår eller har insyn i "den sårbara andres" situation. Då man är privilegierad kan det hända att man tappar något man kan kalla för situationskänsla eller bollöga. Situationskänsla kräver både erfarenhet och empati för att uppnå och det är något som säkerligen alla övar på dagligen i stort och smått. Här kommer dock ett exempel från en verklig situation våren 2020, då pandemin orsakade total lockdown:

En frilansare (jag) och en fastanställd skådespelare (en bekant) råkar på varandra. Vi utbyter artigheter, fasar oss över pandemin och stänga teaterdörrar. Yes - vi har alltså något gemensamt - vi delar en ilska gentemot beslutsfattare och Regionsförvaltningsverket. Till näst sker dock en förändring (stunden då avgrundet mellan oss blir tydligt): Den fastanställda klagar över att gå miste om föreställningstillägg på grund av alla avbokningar, och att hen nu måste:

1. göra "alla möjliga videon" för publikarbete
2. repetera med sina kolleger med mask på
3. ta corona-test innan repetitionerna

Jag översätter: En person med månadslön, arbetshälsovård, växande pension, trygghet av en ensemble och inget ansvar för varken repertoarplanering, produktion, marknadsföring, publikarbete, budget eller städning klagar över att inte få extraknäcket till den månatligen inrullande lönen, samtidigt som hen får ta gratis corona-test för att tryggt repetera just dessa

“videon” som personen anser dessutom vara smått onödiga. DETTA är en stund då en frilansare kan bli förbannad över bristen på empati, förståelse och solidaritet, men också en stund då det blir tydligt hur olika världar man lever i (för att inte tala om inställningen till publikarbete). Detta är också en stund (en ganska kort dock!) då man frågar sig varför man trots otryggheten på fria fältet valde det framför arbete på en institution. Summa summarum: För en frilansande scenkonstnär har verkligheten med coronapandemin sett ut på ett helt annat sätt än för en fastanställd.

Kanske det bli lättare att förstå en frilansares perspektiv då jag öppnar upp hur pandemin inverkat på mitt konkreta vardagsarbete på personligt plan? Här kommer några exempel: Gästspelen på [mitt regjarbete](#) i H:fors avbokades, planerna på fortsatt turné av [min soloföreställning](#) gick i kras, [en urpremiär av en föreställning](#) där jag spelade den kvinnliga huvudrollen - ett samarbete fria fältet och en teaterinstitution emellan - flyttades framåt med nästan ett helt år bara två dagar före planerad premiär, mina [fortbildningsstudier](#) övergick till Zoom. Mitt själsliga ankare Grus Grus Teater klarade pandemin med nöd och näppe, tack vare [generösa och alerta fonder](#) och den professionella sammanhållning som [vår kärngrupp](#) hade med både interna och externa utmaningar. Grus Grus Teaters nationella och [internationella spelningar](#) och därmed inkomster blev avsevärt färre samtidigt som det enorma produktionsarbetet (som i vårt fall vi konstnärer även ansvarar för) ökade i och med om- och avbokningar av spelningar, utrymmen, teknik, formulering av ytterligare stipendieredovisingar, omskrivning av kontrakt med projektanställda frilansare, omplanering av repetitions- och turnétidtabeller etc. etc. Ett tids- och tålmodskrävande jäkla rådd med andra ord. Min teater hör trots allt kanske till de lyckligt lottade, men jag har sett på nära håll i hur prekära förhållanden mina konstnärskollegor på bl.a. [Manilla kulturgård](#) arbetar i, för att inte tala om [kollegerna på Barker](#) (tack vare Åbos ibland underliga kulturpolitik). [Krisen har påverkat både sammanslutningar och privatpersoner](#) - ingen har haft det lätt.

Så vad sysslade jag med under pandemin? Då teatrarna stängde sina dörrar (en upprepad gång) för en oviss tid började jag istället för att stå på scen arbeta deltid som drama-instruktör för [Pargas stad och Blanka-biblioteks nätverket](#). Mina besök i skärgårdens skolor gick ut på t.ex. interaktiva drama-pass, högläsning och iscensättning av böcker, recitering av dikter, drama- och bildkonstuppgifter förankrade i litteratur samt konstnärligt arbete med läromedel av olika slag. Undervisningspassen bakades in i något som på papper kallades för “läsfrämjande verksamhet för de svenskspråkiga skolorna i Åbolands skärgård”. Mina färdigheter i skådespelarkonst, drama- och storytelling samt mitt bildkonsthobby kom väl till hands! Nu i efterhand ser jag på arbetsuppgifterna som mitt sätt att tillämpa skådespelarkonst. I praktiken bedrev jag ju professionellt konstnärligt arbete med eller för en publik, som nu i detta fall råkade bestå av elever på skolor - istället för en salig blandning av olika sorters åskådare i ett teaterhus.

Även om jag njöt av undervisningsarbetet var det mycket svårt att förstå att jag inte kunde (på grund av restriktionerna) praktisera skådespelaryrket på en teater framför en publik samtidigt som t.ex. karaokebarer hade fullt hus med folk som i praktiken skrek varandra i ansiktet. Nästan lika absurt var det att samtidigt se teatrarna antingen vara tvungna att stänga sina dörrar eller lida av publikrestriktioner när det nog var tillåtet för mig som anställd för kommunen att arbeta i

trånga klassrum (som ofta saknade ventilation) som ambulerande lärare i flera avskilda städer och byar av olika storlekar. Visst var jag privilegerad och glad för att kunna praktisera mitt yrke på ett alternativt sätt, men det kändes underligt att bara med hjälp av en ändring av arbetstitel kunde jag igen stå framför en publik - i ett klassrum.

Det var också mycket underligt att jag inte smittades av coronan under min tid som läskoordinator med tanke på hur exponerad jag var på skolor och daghem. Allt annat skedde ju på distans: Förutom arbetet som läskoordinator/drama-instruktör gästade jag som lärare för kulturproducenter på Arcada yrkeshögskola samt för drama-instruktörer på Åbo konstakademi. Dessutom studerade jag [konstnärlig forskning](#) tack vare ett mycket välkommet corona-bidrag från statens scenkonstkommission Taike.

Så fanns det något bra i situationen trots allt? Visst. Pandemin har tvingat oss alla - med mer eller mindre framgång - att stanna upp, att orka sitta timtals i distansmöten, att planera om, att vara flexibel. Digitaliseringen har tagit framsteg, vare sig vi velat det eller ej. Och visst har pandemin även röjt utrymme för det väsentliga för flera; familjen, hemmet, självreflektion, välmående. Med det sistnämnda har jag dessutom fått hjälp med tack vare [rekreations- och rehabiliteringstöd](#) för professionella konstnärer - en mycket välkommen insats av Svenska kulturfonden. Och utan pandemin skulle [ett av mina viktigaste regiarbeten](#) inte ha hittat just den form och aktualitet den slutligen fann.

Finns det någon glimt av hopp i framtiden - med tanke på avgrunden mellan aktörer av olika bakgrunder och socio-ekonomiska klasser? Visst. Det gläder mig stort att det finns [enstaka fonder](#) som skapar förutsättningar för stärkandet av konstens ställning och relevans i samhället, samt att det nu dessutom finns en [ny bidragsform](#) som gör konsten mer tillgänglig i glesbygden. Dessutom har [nyutexaminerade beviljats projektbidrag](#) för att kunna etablera sig trots coronapandemin och [samarbeten festivaler emellan](#) underlättar längre turnémodeller. Alla dessa satsningar underlättar i kontinuerlig planering för kulturens demokratisering, hjälper det drabbade fria fältet och påminner oss på kulturfältet att vi är beroende av varandra - vare sig vi är fastanställda eller frilansare.

Jag har trots mina klagomål i denna bloggskrift och ett tillfälligt socio-ekonomiskt avgrund varit bland de lyckligt lottade och relativt privilegerade, som under hela pandemitiden - trots omplanering - kunnat skapa konst, studera konst, och göra konst tillgängligt på ett sätt eller ett annat. Detta alltså trots restriktioner och tack vare generösa fonder och ämbetsverk. Denna slags "fruktbarhet" hade jag INTE förväntat mig, speciellt inte i en tid av en global kris.

Jag tror att jag har haft tur. Det kan vara att jag också varit för rastlös för att helt enkelt sluta, vägrat ge upp. Troligtvis har jag dock träffat de rätta människorna i rätt tidpunkt och njuter av ett nätverk av människor som stöder mig i torrt och vått. Eller allt i en salig kombination - inte heller att underskatta.

[Enligt en relativt färsk utredning av Helsingin sanomat](#) har inte alla konstnärer varit direkt solidariska när det kommer till ansökning och returnering av corona-bidrag. Enligt utredningen

skulle dessa enstaka kulturarbetare inte "ha behövt" ett bidrag på basis av sina inkomster. Trots fingerpekningar, ojämlikhet och en helt förståelig eventuell bitterhet aktörer emellan hoppas jag att konstnärer och kulturarbetare arbetar tillsammans, inkluderar och visar gott exempel på solidaritet för kommande generationer. Stängningar och kriser i samband med nya pandemier kommer troligtvis att bli fler i enlighet med den takt vi människor blir fler och förstör vår planet. Vi håller tummarna och tårna i kors för att det inte blir fler lockdowns. Och ifall det blir fler så ses vi på eventuella demonstrationer - både frilansare och fastanställda, välbetalda och mindre bemedlade, studerande och etablerade.

Text och bild: Sofia Molin

Referenser:

HBL 27.11.2022 "Nya dystra siffror: Tusen coronasmittade vårdas på sjukhus" <https://www.hbl.fi/artikel/214f9bd2-1a28-45f3-9c4c-cbd37167246b>

Grus Grus Teaters hemsidor, Kärringmossen- föreställningen: <https://www.grusgrus.fi/fi/karringmossen-ammasuo/>

Grus Grus Teaters hemsidor, Björkmusen och näbbmusen- föreställningen: <https://www.grusgrus.fi/sv/bjorkmusen-och-nabbmusen/>

Turun sanomat, Puff om Nainen katoaa <https://www.ts.fi/kulttuuri/5439140>

Taiteellisen ajattelun akademia- utbildningen, Cirko:s hemsidor: <https://cirko.fi/taiteellinen-kehitys/taiteellisen-ajattelun-akatemia/>

Nyhet om bidrag till fria fältet, Koneen säätiö hemsidor: <https://koneensaatio.fi/uutiset/koneen-saatio-myonsi-esittavien-ja-visuaalisten-taiteiden-vapaille-ryhmille-35-miljoonaa-euroa-koronakriisin-jalkeiseen-tyoskentelyyn/>

Nyhet om bidrag från SKR, Turun sanomat: <https://www.ts.fi/kulttuuri/4860743>

Grus Grus Teaters hemsidor, kärngruppens beskrivning: <https://www.grusgrus.fi/sv/teater/karngrupp/>

Grus Grus Teaters hemsidor, avbokningar av spelningar: <https://www.grusgrus.fi/fi/kevaan-esityskauden-peruutukset/>

Manilla kulturfabrik och aktörer, Manillantehdas- hemsidor: <https://www.manillantehdas.fi/>

Svenska Yles nyhet om Åbos kulturpolitik: <https://svenska.yle.fi/a/7-10001303>

Statsrådets enkät om coronapandemins inverkan på kultursektorn: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410845/enkat-coronapandemins-verkningar-langvariga-inom-kultursektorn>

Blanka-biblioteks nätverkets hemsidor: <https://blanka.finna.fi/>

Fortbildningskurs i konstnärlig forskning, Uniarts Sverige - hemsidor: <https://www.uniarts.se/utbildningar/fristaende-kurser/att-utveckla-ett-konstnarligt-forskningsprojekt-fristaende-kurs>

Information om rekreationsstipendium, Svenska kulturfondens hemsidor: <https://www.kulturfonden.fi/2022/04/13/vi-fortsatter-stodja-skadespelare-och-konstnarer/>

Om Prognos negativ - föreställningen, Grus Grus Teaters hemsidor: <https://www.grusgrus.fi/sv/ennuste-negatiivinen-sve-prognos-negativ/>

Uudet klassikot-nätssidornas framsida: <https://www.uudetklassikot.fi/sv>

Ny bidragsform, kultur i glesbygden, Taike:s hemsidor: <https://www.taike.fi/sv/nyhet/-/news/1431935>

Samarbetsprojektet Kulkue, Hangö Teaterträffs hemsidor: <https://www.hangoteatertraff.org/sv/info/projekt/>

Nyhet om corona-bidrag för konstnärer, Helsingin sanomat: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009195023.html>

